19/04/2019

«Κεντητοί επιτάφιοι στα Ιωάννινα, 18ος και 19ος αιων.»

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ιωαννίνων / Παιδεία και Πολιτισμός

Ο επιτάφιος είναι ιερός πέπλος που χρησιμοποιείται τη Μεγάλη Παρασκευή στο τελετουργικό της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Η Ιερά Μητρόπολη Ιωαννίνων, το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς και η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων συνδιοργανώνουν την περιοδική έκθεση «Κεντητοί επιτάφιοι στα Ιωάννινα, 18ος και 19ος αι.», στο Μουσείο Αργυροτεχνίας.

Εκκλησιαστικά κεντήματα

Η έκθεση του ΠΙΟΠ που θα εγκαινιαστεί την Παρασκευή 19 Απριλίου (ώρα 19:00), παρουσιάζει για πρώτη φορά επιλεγμένους επιτάφιους και αναδεικνύει τη μοναδική σημασία των εκκλησιαστικών αυτών κεντημάτων, τον συμβολισμό, την εικονογραφία και την τεχνοτροπία τους, αλλά και στοιχεία της εποχής κατά την οποία φιλοτεχνήθηκαν.

Χρυσοποίκιλτοι κεντημένοι επιτάφιοι από τα εργαστήρια της Πόλης

Κεντητός επιτάφιος, μέσα 19ου αιώνα. Συνδυάζει ζωγραφική σε μουσαμά, για τα πρόσωπα και τα γυμνά μέρη του σώματος, και κεντήματος, για τα ενδύματα και τα αντικείμενα. Αποδίδεται σε εργαστήριο της Κωνσταντινούπολης

Ψηφιακές εφαρμογές και οπτικοακουστικές παραγωγές, που πλαισιώνουν την έκθεση, αποκαλύπτουν μυστικά της χρυσοκεντητικής.

Ο χρυσοκέντητος Ιερός Πέπλος

Πρόκειται για λειτουργικό άμφιο που απέκτησε επικήδειο νόημα από τον 14ο αιώνα και αποτελεί εξέλιξη του καλύμματος που ονομάζεται αήρ.

Χρυσοποίκιλτοι κεντημένοι επιτάφιοι από τα εργαστήρια της Πόλης

Για την κατασκευή του και τη διακόσμησή του χρησιμοποιούνταν πολυτελή υλικά (σατέν, βελούδο, μεταξωτά νήματα, αργυρά και επίχρυσα σύρματα, πούλιες, ημιπολύτιμοι λίθοι, μαργαριτάρια), τα οποία, σε συνδυασμό με τη χρονοβόρα εργασία του κεντητή ή της κεντήτριας, ανέβαζαν υψηλά το κόστος του εργόχειρου.

Η προσφορά χρυσοκέντητων αμφίων σε ναούς ή μονές προσέδιδε μεγάλο κύρος στους δωρητές, οι οποίοι μπορεί να ήταν άτομα ή και ομάδες πιστών.

Χρυσοποίκιλτοι κεντημένοι επιτάφιοι από τα εργαστήρια της Πόλης

Τα κύρια πρόσωπα του Θείου Δράματος, ο Χριστός και η Θεοτόκος, λεπτομέρεια κεντητού επιταφίου (1733).

Αναδεικνύονται η άψογη τεχνική και η χρονοβόρα εργασία δημιουργίας του έργου. Αποδίδεται σε εργαστήριο της Βιέννης

Αρχικά, ο εικονογραφικός διάκοσμος του επιταφίου ήταν λιτός, προβάλλοντας το θεολογικό περιεχόμενο της σταυρικής θυσίας, δηλαδή τη Θεία Ευχαριστία, που αποδίδεται εικονογραφικά με τον Χριστό νεκρό. Σταδιακά, προστέθηκαν στοιχεία όπως ο Σταυρός και τα πρόσωπα του Επιτάφιου Θρήνου (η Θεοτόκος, οι μυροφόρες, ο μαθητής Ιωάννης, κ.ά.), ενώ κατά τον 18ο και 19ο αιώνα οι παραστάσεις γίνονται πολυάνθρωπες.

Κεντητοί επιτάφιοι από Κωνσταντινούπολη

Σε αυτή την περίοδο ανήκουν οι κεντητοί επιτάφιοι που παρουσιάζονται στο Μουσείο Αργυροτεχνίας, έργα σπουδαίας τέχνης και τεχνικής. Αποδίδονται σε εργαστήρια της Κωνσταντινούπολης και της Βιέννης, τα οποία, από ό,τι φαίνεται, τα προτιμούσαν και οι Γιαννιώτες έμποροι και επαγγελματίες της εποχής για τις παραγγελίες τους.

Χρυσοποίκιλτοι κεντημένοι επιτάφιοι από τα εργαστήρια της Πόλης

Κεντητός επιτάφιος (1780) με επιγραφή του Γιαννιώτη δωρητή Γεωργίου Κρομμύδη. Αποδίδεται σε εργαστήριο της Βιέννης

Η έκθεση, σε επιστημονική επιμέλεια της δρ Έλενας Παπασταύρου, βυζαντινολόγου- ιστορικού τέχνης, εμπλουτίζεται με αμφιπρόσωπη εικόνα του 14ου αι. με παράσταση Άκρας Ταπείνωσης και Παναγίας Οδηγήτριας, καθώς και με ιερά σκεύη που σχετίζονται με τη λειτουργία του επιταφίου.

Χρυσοποίκιλτοι κεντημένοι επιτάφιοι από τα εργαστήρια της Πόλης
Λεπτομέρεια κεντητού επιταφίου (1816), όπου διακρίνονται αγγελικές δυνάμεις. Αποδίδεται σε εργαστήριο της Βιέννης
Διάρκεια έκθεσης: 20 Απριλίου έως 17 Ιουνίου 2019

Μουσείο Αργυροτεχνίας / Ακρόπολη Ιτς Καλέ, Κάστρο Ιωαννίνων